

Česká republika — přestat kouřit chceme, ale pomalu

Generace bez kouře • Díl 1 ze 5 • 2026 • Data: NAUTA 2024, SZÚ / NMS ČR

22,4 %

kouří tradiční tabák (2024)

13,9 %

užívá e-cigarety (2024)

34,6 %

kuřáků se loni pokusilo přestat

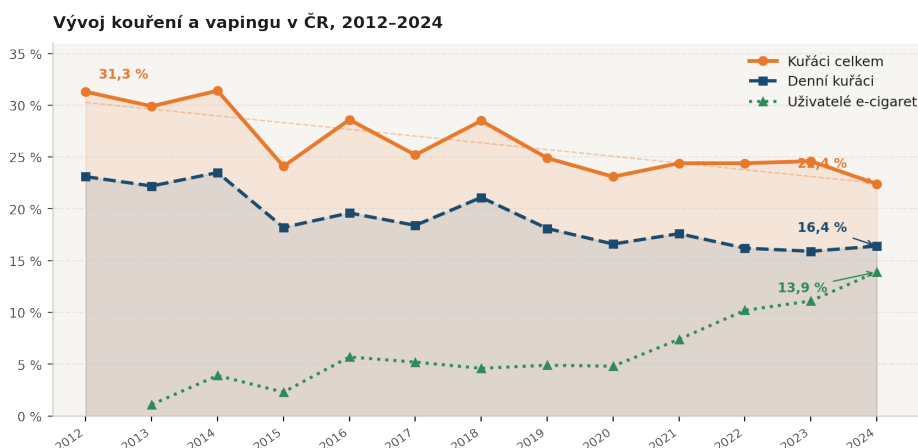
Česká republika patří v Evropě k zemím s nadprůměrnou mírou kuřáků v obyvatelstvu. Situace se ale postupně zlepšuje. Konkrétně podíl kuřáků klesl z **31,3 % v roce 2012** na **22,4 % v roce 2024**. Bohužel, tempo poklesu je pomalé. I díky tomu, že stát dosud nezpracoval principy harm reduction, které v zemích jako Švédsko, Japonsko nebo Velká Británie přinesly dramatické zlepšení počtu kuřáků a výrazně snížily výdaje na zdravotnictví.

Stav kouření v ČR: čísla, která nepotěší

Nejnovější data pocházejí z výzkumu **NAUTA 2024** (Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu), který Státní zdravotní ústav každoročně provádí na reprezentativním vzorku více než 1 800 respondentů ve věku od 15 let.

22,4 % dospělých v ČR kouří tradiční tabákové výrobky. To je o 2,2 procentního bodu méně než před rokem, tedy v roce 2023. Z toho **16,4 % jsou každodenní kuřáci** a 6,0 % příležitostní. Muži kouří výrazně víc než ženy — 25,4 % oproti 19,5 %.

Celkový trend od roku 2012 je statisticky průkazně klesající. Za 12 let se podíl kuřáků snížil o necelých 9 procentních bodů. To znamená průměrně ani ne jeden procentní bod ročně.

Graf 1: Vývoj kouření a vapingu v ČR, 2012–2024. Přerušovaná čára = lineární trend. Zdroj: NAUTA 2024, Státní zdravotní ústav

Rok	Kuřáci celkem	Každodenní kuřáci	Příl. kuřáci	E-cigarety
2012	31,3 %	23,1 %	8,2 %	—

Rok	Kuřáci celkem	Každodenní kuřáci	Příl. kuřáci	E-cigarety
2015	24,1 %	18,2 %	5,9 %	2,3 %
2018	28,5 %	21,1 %	7,4 %	4,6 %
2020	23,1 %	16,6 %	6,5 %	4,8 %
2022	24,4 %	16,2 %	8,2 %	10,2 %
2023	24,6 %	15,9 %	8,7 %	11,1 %
2024	22,4 %	16,4 %	6,0 %	13,9 %

Tabulka 1: Vývoj kouření a vapingu v ČR 2012–2024. Zdroj: NAUTA 2024, SZÚ

Co se týká věku, kdy lidé začínají kouřit: **51,3 % současných i bývalých kuřáků začalo pravidelně kouřit před dovršením 18 let.** Každý devátý (11,4 %) přitom začal ještě před patnáctými narozeninami. To znamená meziročně výrazný nárůst oproti 6,9 % v roce 2023.

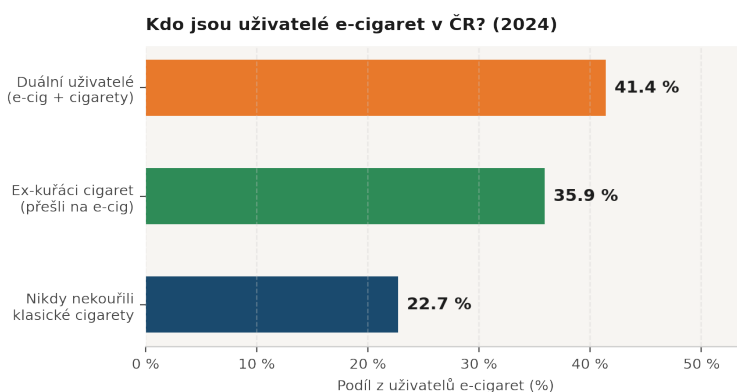
Alternativní produkty: trh roste, politika zaostává

Zájem o alternativní nikotinové výrobky, tedy e-cigarety, zahříváný tabák a nikotinové sáčky, v posledních letech výrazně roste. Trend je nejvíc patrný u mladých lidí ve věku 15–24 let, a to i u těch, kteří klasické cigarety nikdy nekouřili.

Elektronické cigarety

13,9 % respondentů v roce 2024 užívalo e-cigarety. To znamená nárůst z 11,1 % v roce 2023 a pouhých 1,1 % v roce 2013. Denně sáhne po e-cigaretě 8,9 % populace. Nejrozšířenější jsou ve věkové skupině 15–24 let (25,3 %), výrazně ale rostou i ve věkové skupině 25–44 let (19,9 %).

35,9 % uživatelů e-cigaret jsou přitom bývalí kuřáci klasických cigaret. To znamená, že přešli na méně škodlivou alternativu. Další 41,4 % jsou duální uživatelé kombinující e-cigarety s klasickými cigaretami a 22,7 % nikdy předtím nekouřilo.

Graf 2: Složení skupiny uživatelů e-cigaret v ČR (2024). Zdroj: NAUTA 2024, Státní zdravotní ústav

Zahříváný tabák

5,3 % respondentů v roce 2024 užívalo zahříváný tabák (nárůst z 4,4 % v roce 2023). Denně po něm sáhne 3,6 % populace. Konkrétně pak 25,0 % uživatelů jsou bývalí kuřáci a 40,5 % jej kombinuje s klasickými cigaretami. Jedná se o typický mezistupeň na cestě k přechodu.

Nikotinové sáčky

Nikotinové sáčky jsou sledovány od roku 2020 a jejich oblíbenost stoupá soustavně. A to zvláště mezi mladšími věkovými skupinami. Od roku 2023 na ně v ČR dopadá spotřební daň stejně jako na ostatní alternativní produkty.

Produkt	2023	2024	Změna
E-cigarety (celkem)	11,1 %	13,9 %	+2,8 p.b.
E-cigarety (denně)	6,1 %	8,9 %	+2,8 p.b.
Zahříváný tabák (celkem)	4,4 %	5,3 %	+0,9 p.b.
Zahříváný tabák (denně)	3,3 %	3,6 %	+0,3 p.b.

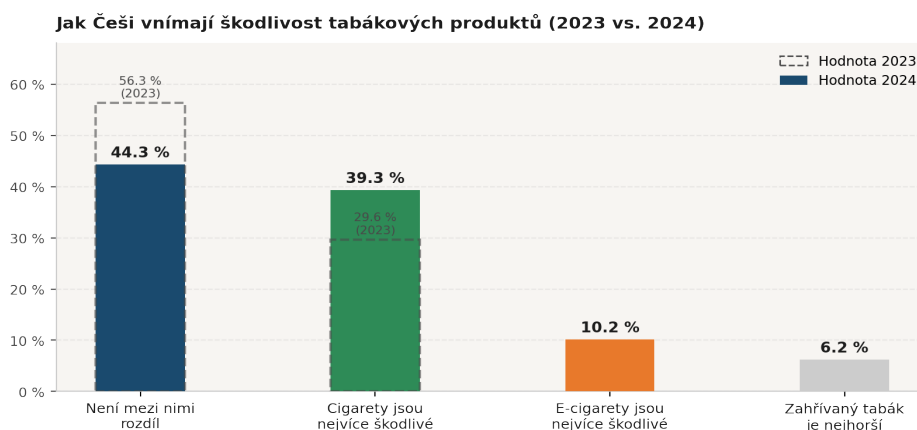
Tabulka 2: Přehled alternativních produktů v ČR. Zdroj: NAUTA 2024, SZÚ

Klíčové zjištění: Harm reduction se v Česku odehrává, ale spontánně, bez jakékoli státní podpory. 35,9 % uživatelů e-cigaret jsou přitom bývalí kuřáci, kteří přešli na méně škodlivý produkt zcela sami, bez toho, aby je stát vyzval nebo jim cestu usnadnil.

Veřejnost neví, co je škodlivější

Princip harm reduction má smysl jen tehdy, když lidé vědí, že méně škodlivá alternativa vůbec existuje. Data z NAUTA 2024 ale odhalují zásadní mezeru: **44,3 % respondentů nevidí žádný rozdíl ve škodlivosti mezi klasickými cigaretami, e-cigaretami a zahříváním tabákem.**

Oproti 56,3 % v roce 2023 jde sice o zlepšení, ale informační mezera zůstává obrovská. Za nejškodlivější považuje klasické cigarety 39,3 % populace, e-cigarety 10,2 % a zahřívání tabák 6,2 %.

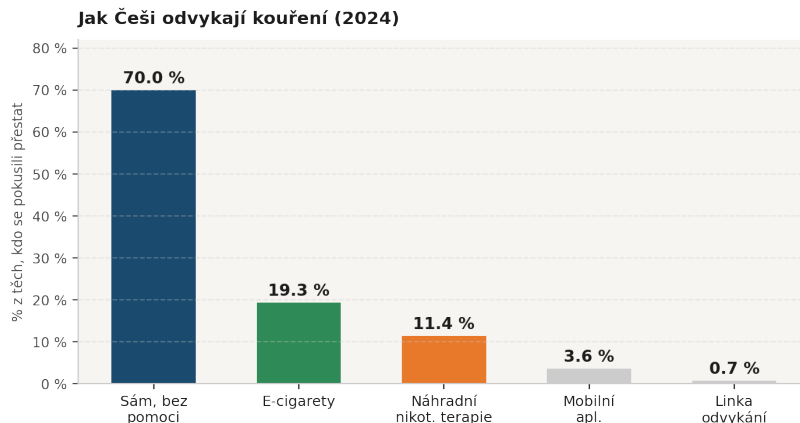

Graf 3: Vnímání škodlivosti tabákových produktů českou veřejností, 2023 vs. 2024. Přerušovaný obrys = hodnota z roku 2023. Zdroj: NAUTA 2024, SZÚ

Praktický důsledek je jednoduchý. Kuřák, který netuší, že e-cigareta nese výrazně nižší zdravotní riziko, nemá racionální důvod nic měnit. Například britská NHS to kuřákům říká bez obalu. V Česku nic srovnatelného neexistuje.

Odvykání: vůle je, systém chybí

V roce 2024 se pokusilo přestat kouřit **34,6 % současných kuřáků**. Je to historicky nejvyšší číslo, jaké výzkum zaznamenal. V nejmladší skupině 15–24 let to bylo dokonce 50 %. Jak ale lidé odvykají, to o stavu systému vypovídá samo o sobě.

Graf 4: Způsoby odvykání kouření v ČR (2024). Zdroj: NAUTA 2024, Státní zdravotní ústav

- **70,0 %** Sám, bez jakékoli pomoci
- **19,3 %** E-cigarety jako prostředek odvykání
- **11,4 %** Náhradní nikotinová terapie (NNT)
- **3,6 %** Mobilní aplikace pro odvykání
- **0,7 %** Linka pro odvykání kouření

Sedm z deseti to zkusilo bez jakékoli pomoci. A to přitom odvykání na vlastní pěst má ze všech metod nejnižší úspěšnost. Odborného poradenství se přitom chopí méně než 2 % z těch, kdo se o pokusili přestat kouřit.

Jsou e-cigarety druhým nejrozšířenějším nástrojem odvykání? Upřímně, nepřekvapuje to. Mezinárodní data (Cochrane review, 2025) potvrzují, že jsou účinnější než nikotinové náplasti nebo žvýkačky. V Česku ale na to každý musí přijít sám.

Co říká zákon: regulace na papíře

Česká republika zákonný rámec má — zákon č. 65/2017 Sb. (ZOZNL), v roce 2023 rozšířený o nikotinové sáčky. Tabáková politika je zakotvena v *Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027* a Akčním plánu pro roky 2023–2025.

Zákon zakazuje prodej nezletilým, reklamu na cigarety a kouření v restauracích. To jsou rozumná opatření. Problém ale tkívá v tom, co v zákoně chybí:

- Na realizaci Akčního plánu chybějí peníze.
- Stát veřejnosti nesděljuje, které nikotinové produkty jsou méně škodlivé.
- Zdanění alternativních produktů roste rychleji než zdanění cigaret
- Systémová podpora odvykání. A to poradenství, úhrada náhradní nikotinové terapie prakticky neexistují.

Zdanění jde špatným směrem

Od roku 2024 platí nová daňová pravidla zavedená konsolidačním balíčkem (zákon č. 349/2023 Sb.): cigarety zdražily o 10 % s dalším nárůstem 5 % ročně do 2027, zahřívavý tabák o 15 % ročně a nová daň dopadla i na nikotinové sáčky a náplně do e-cigaret.

Problém: I když je zdanění na jedno spotřebitelské balení u alternativ výrazně nižší než u krabičky cigaret, tento rozdíl se každý rok snižuje. Zdanění alternativ tak roste rychleji než zdanění cigaret byť z nižšího základu. Optimálním řešením by bylo navázat zdanění nových kategorií na míru zdanění cigaret a uchovat rozdíl mezi jednotlivými kategoriemi dlouhodobě

Co za tím stojí: cena kouření v lidských životech

Za statistikami stojí konkrétní lidé a konkrétní osudy. Kouření má v ČR na svědomí přibližně **pětinu všech úmrtí**. Každý rok na nemoci způsobené kouřením zemře **16 000 až 18 000 Čechů**. Jako by každý rok z mapy zmizel celý Vsetín nebo Strakonice. Tato čísla potvrzují jak zpráva Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti z roku 2024, tak mezinárodní databáze IHME.

Kouření přitom není jen otázka individuální volby. Zodpovídá za celou řadu závažných onemocnění:

- **Kardiovaskulární nemoci** — infarkty a mrtvice zabijí až 8 000 kuřáků ročně. Většina lidí by tipovala rakovinu plic, ale kardiovaskulární choroby vedou.
- **Zhoubné nádory** — zejména rakovina plic, za níž stojí z 80–90 % právě kouření a která ročně usmrtí až 5 000 lidí. Pozoruhodné: dalších 1 500 obětí rakoviny plic ročně nikdy nekouřilo. Zemřeli totiž jako pasivní kuřáci.
- **Respirační choroby** — chronická obstrukční plicní nemoc (CHOPN) trápí desítky tisíc lidí a ročně si vyžádá zhruba 2 000 životů.

Kouření ale nezabíjí jen samotné kuřáky. Pasivnímu kouři bylo v roce 2024 doma vystaveno **16,9 % respondentů** a na pracovišti 11,0 %. V domácnostech jsou tabákovému kouři nejčastěji vystaveni ti nejmladší. A to děti a dospívající do 24 let.

A co to stojí peníze

Léčba chorob způsobených kouřením přijde zdravotní systém odhadem na **bezmála 20 miliard korun ročně**. Stát loni vybral na spotřební dani z tabáku kolem 55 miliard korun. Jenže do toho nepočítáme skryté náklady: ztrátu produktivity, invalidní důchody, pracovní neschopnost, vdovské a sirotčí důchody. Dohromady ekonomické škody kouření podle odhadu WHO přesahují 1,8 % HDP. Konkrétně v českých podmínkách přes 100 miliard korun ročně.

Kde bychom mohli být: příklad Švédska

A tady vyvstává klíčová otázka: kde bychom dnes mohli být, kdybychom zvolili jinou cestu? Švédsko má **5,3 % kuřáku**, tedy nejnižší míru v celé Evropě a pod hranicí 5 %, která se celosvětově považuje za „smoke-free“. Čtyřikrát méně než Česká republika. Švédské rakovinné registry přitom vykazují o 41 % nižší výskyt nádorů než je evropský průměr a o 44 % nižší mortalitu spojenou s tabákem.

Prostá matematika: kdybychom v ČR dosáhli švédské úrovně kouření, „ušetřili“ bychom ročně přibližně **12 000 až 14 000 předčasných úmrtí**. Švédská cesta nebyla žádná magie. Popravdě řečeno, šlo o pragmatický přístup k harm reduction. Konkrétně dostupnost méně škodlivých alternativ, diferenciované zdanění a aktivní komunikace s veřejností.

Co si z toho má ČR vzít

Česká republika má pomalý pokles kouření, rychle rostoucí trh alternativních produktů a kuřáky, kteří přestat opravdu chtějí. Co ale stále chybí, jsou čtyři klíčové věci:

Co chybí	Proč to záleží
Harm reduction jako filozofie politiky	Stát nerozlišuje škodlivost produktů — všechny jsou problematické.
Komunikace hierarchie rizik	44 % populace nevidí rozdíl ve škodlivosti produktů.
Financované odvykací programy	Akční plán existuje, peníze na realizaci chybí.

Tabulka 3: Klíčové mezery v české tabákové politice.

V dalších dílech série se zaměříme na země, kde to funguje. Tedy **Švédsko**, **Japonsko** a **Velkou Británii**. Na závěr pak přijdou konkrétní doporučení. A tedy fakt, co z toho si ČR může vzít do praxe.

Zdroje: Csémy L. et al.: Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2024 [NAUTA], SZÚ Praha 2025.

NMS ČR: Zpráva o tabákových a nikotinových výrobcích v České republice 2024. Úřad vlády ČR, Praha 2024.

Zákon č. 65/2017 Sb. (ZOZNL) a zákon č. 349/2023 Sb. (konsolidační balíček).